

SECUII ȘI MAGHIARII DIN ROMÂNIA¹

Grigor P. POP², Adrian NIȚĂ

grigor@geografie.ubbcluj.ro; nitaadrian@hotmail.com

ABSTRACT. Szeklers and Hungarians from Romania. This study regards, as its main topic, the possibility of establishing at present, a geodemographical entity on Romania's territory, since certain representatives of the Hungarian ethnical minority in our country, and with a particular insistence of those in the vicinity of the western border, always remember to bring into view the problem of establishing an autonomy, common to a Székely Land, located in the central area of our country, which would include Mureș, Harghita and Covasna counties. Without carrying out a detailed account of this situation, it needs to be mentioned, just as it will emerge of the following presentation, that such an approach has neither the most reduced geodemographical support, since the Szecklers, after being assimilated by the Hungarian ethnic group, are no longer present at the census of 20 October 2011. By taking into account the above mentioned aspects, in order to be able to respond to the insistent requests for autonomy in Transylvania, we proceeded to highlight, through a fairly detailed approach of the Hungarian ethnical minority, obviously in point of the number of inhabitants and of their distribution on Romania's territory, resulting of this the fact that the number of Hungarians is of 1,227,623 people, value which related to those 20,121,641 inhabitants of Romania, means 6.10%. The total number of mentioned Hungarians is characterized by a pronounced concentration on Romania's territory, standing out by creating a corridor with a diagonal aspect, on the northwest-southeast direction, consisting of seven counties, the first four (Satu Mare, Bihor, Sălaj and Cluj) being registered with 2.01% (404,561 inhabitants) of those 6.10% Hungarians, the following three (Mureș, Harghita and Covasna) accounting for 3.03% (609,033 inhabitants), and hence in the corridor are present 5.04% (1,013,594 Hungarians) of 6.10% at the level of the entire country. The above mentioned corridor is surrounded by a ring of 11 counties (Maramureș, Bistrița-Năsăud, Suceava, Neamț, Bacău, Vrancea, Buzău, Brașov, Sibiu, Alba and Arad),

¹ Textul inițial, *in extenso*, a fost publicat în revista *Geographia Napocensis*, nr. 1, anul IX, p. 7–19, 2015, revistă a Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române. Varianta din acest volum a fost trimisă la redacția revistei *Columna* în anul 2014 și se publică cu acceptul autorilor (N. Red.)

² Babeș-Bolyai University, Faculty of Geography, 400006 Cluj-Napoca, România.

in which there are only 0.76% (153,397 people) of the Hungarians living in Romania, while in the other 18 counties and Bucharest municipality, the Hungarian ethnic group enrolls only with 0.30% (60,632 people) at national level (Tabel 7).

KEYWORDS: *Romanians, Hungarians, Székely principalities, land, pashalics, corridor, ring, Glad, Menumorut, Gelu, Banat, Crișana, Transylvania.*

1. *Introducere*

În îndelungata perioadă de activitate desfășurată în învățământul universitar, în domeniul Geografiei Umane, am reușit să elaborez numeroase studii de Geografia Populației României, așa cum se poate desprinde din Bibliografia atașată, desigur și în ceea ce privește structura etnică, în ultima perioadă reușind să fie elaborată și publicată analiza corespunzătoare la ultimele trei recensăminte, respectiv cele din anii 1992, 2002 și 2011.

Urmare a prezenței etniei maghiare și a faptului că anumiți reprezentanți din rândul acesteia, cu deosebită insistență și din Ungaria, aduc în mod frecvent, la vedere, problema autonomiei, de constituire a unui Ținut Secuiesc sau de altă natură, s-a ajuns la concluzia elaborării unui studiu privind situația actuală a acestei probleme, având ca bază Recensământul din 20 Octombrie 2011.

Pentru a avea o privire de ansamblu în legătură cu tema analizată, s-a considerat a fi necesară abordarea, mai întâi, într-o condiție de sinteză corespunzătoare, a întregului set de evenimente începând de la întâia menționare documentară a maghiarilor în Panonia și până la sfârșitul primului Război Mondial, iar mai apoi să fie analizată situația privitoare la prezența etniei maghiare în România, înregistrată la Recensământul din 20 octombrie 2011, aceasta întrucât cei care vântură mereu problema autonomiei sunt într-o mare lipsă de cunoaștere a acestei probleme.

2. *Evenimente mai semnificative din perioada 896–1918*

2.1. *Perioada 896–1526*

În legătură cu această problemă, întâiul eveniment este **menționarea documentară a maghiarilor**, în anul 896, în partea nord-estică a Panoniei (nord-estul actualei Ungarii), urmată de așezarea treptată a acestora în spațiul unei semnificative unități geografice, respectiv Câmpia Panonică, poziționată în Europa Centrală.

Perioada următoare a corespuns cu dorința de „cunoaștere” a unor teritorii din zonele mai apropiate sau mai îndepărtate, atenția fiind îndreptată către vestul Europei, unde au efectuat drumuri de pradă până în Germania și chiar Franța, ultimul încheindu-se, în anul 955, cu **Bătălia de la Lechfeld**, cu victoria decisivă a regelui german **Otto cel Mare** (Lech, oraș pe valea cu același nume, în amonte de Ausburg, acesta, afluent pe dreapta Dunării, adunând apele de pe versantul nordic al părții estice a Alpilor. Urmare a acestei decisive victorii, a avut loc formarea, în anul 962, a primului **Reich German**, constituit din Germania, Italia și Lorena, Otto devenind împărat al Sfântului Imperiu Romano-german.

După această dată, respectiv anul 955, maghiarii, nemaivând ce căuta către vest, și-au întors atenția spre vecinătatea estică a Panoniei, respectiv către voievodatele lui Glad, Menumorut și Gelu.

a) **Voievodatul lui Glad**, situat pe teritoriul Banatului, cu reședința la *Morisena* (Cenad, în prezent), a intrat treptat, începând cu a doua jumătate a secolului al X-lea și în primii ani ai secolului următor, după mai multe bătălii, urmate de încheierea unei păci, sub stăpânire maghiară.

b) **Voievodatul lui Menumorut**, extins teritorial în zona Crișanei, cu reședința la **Biharia** (imediat la nord de Oradea), a fost supus acțiunii de cucerire de către maghiarii lui **Arpad**, în acest scop a fost trimisă o solie la Menumorut pentru cedarea voievodatului. Răspunsul fiind negativ, Arpad trimite o armată puternică, care după mai multe zile reușește să învingă rezistența soldaților lui Menumorut, situația încheindu-se cu cedarea anumitor teritorii, pe de o parte, iar pe de alta Arpad a fost de acord ca fata lui Menumorut să devină soția fiului său, *Zulta*.

c) **Voievodatul lui Gelu**, cu capitala la Dăbâca (pe Valea Luna), cu extindere pe Someșuri (Dealurile Clujului și Dejului) și Valea Almaș, a intrat în atenția cuceritorilor maghiari în perioada lui **Tuhutum**, care a trimis mai multe iscoade în voievodat, la întoarcere acestea vorbind despre bunătățile teritoriului investigat. Urmare a acestui fapt, Tuhutum primește aprobarea de la ducele **Arpad** pentru pătrunderea în voievodatul lui Gelu. Armata lui Tuhutum se întâlnește cu cea a lui **Gelu** la Valea Almașului, acesta pierzând bătălia a încercat să scape prin fugă, dar, urmărit fiind, a fost ajuns și ucis la Valea Căpușului (în apropiere de Gilău), locuitorii acestui teritoriu supunându-se, apoi, lui Tuhutum.

Urmare a teritoriilor câștigate, maghiarii au continuat înaintarea către est, cu **secuii în condiție de avangardă**, aceștia stând o anumită perioadă

în zona Săcuieni (Provincia Geografico-Istorică Crișana), apoi pe Arieșul Inferior și Mureșul Mijlociu, traseul fiind continuat pe Târnava Mare, trecând apoi până în Depresiunea Brașov, unde o parte dintre aceștia au ocupat jumătatea nordică a unității, în fața Pasului Oituz (866 m), alți secui fiind fixați în depresiunile Ciuc (apărarea Pasului Ghimeș, 1159 m) și Giurgeu (Pasul Bicaz, 1256 m). Pentru celelalte trecători din Carpați, au fost colonizați **sașii**: în zonele Bistrița (Pasul Tihuța, 1200 m), Reghin (în partea inferioară a Defileului Toplița-Deda), Sighișoara și Mediaș (pe Târnava Mare), Brașov (pentru Pasul Giuvala, 1290 m, din Culoarul Bran-Rucăr), Sibiu (Defileul Oltului) și Sebeș, către Novaci (Pasul Lotru, 1588 m), în acest fel având loc, către sfârșitul secolului al XII-lea și începutul celui următor, încheierea cuceririi Transilvaniei de către Ungaria.

Consolidarea treptată a maghiarilor în Panonia a condus la creștinarea acestora și formarea, în anul 1000, a **Regatului Feudal Maghiar**, cu consecințe, după care, în anumite situații, au ajuns la concluzia de amestecare în treburile românilor din Muntenia, Oltenia și Moldova, în această privință având loc bătăliile de la Posada și Baia.

a) **Bătălia de la Posada**, 9–12 noiembrie 1330, determinată de emanciparea cneazului **Basarab I** de sub aripa coroanei maghiare, situație care conduce la pătrunderea lui **Carol Robert de Anjou** în Oltenia și Muntenia, cu plecare din Timișoara spre Turnu Severin până la Curtea de Argeș, de unde Basarab I se deplasase în alt loc (îngust, cu versanți înalți, păduroși etc.), unde s-a desfășurat bătălia între cele două armate, câștigată în mod clar de către Basarab I, (conducătorul armatei maghiare rămânând în viață prin schimbarea uniformei cu un militar de al său), urmare a acestui fapt având loc **actul de naștere a Țării Românești**.

Locul de desfășurare nu este cunoscut nici în prezent, „specialiștii” indicând mai multe „Posade”: *mehedințeană, gorjeană, lovișteană-olteană (pe Olt), argeșeană, prahoveană* etc.

b) **Bătălia de la Baia**, motivată de ocuparea de către **Ștefan cel Mare** a bazei militare ungare de la Chilia (25 ianuarie 1465) și de intrarea lui Ștefan, în vara anului 1467, în Secuime pentru atragerea populației spre interesele sale. Urmare a celor menționate, **Matei Corvin**, regele Ungariei, organizează și înfăptuiește, în septembrie 1467, o expediție de represalii împotriva lui Ștefan. Acțiunea a început din Brașov, cu traversarea Carpaților Orientali prin Pasul Oituz (866 m), drumul fiind continuat pe la Bacău și Roman, apoi pe Valea Moldovei, ajungând la **Baia** (Moldovei) în

14 decembrie 1467. Bătălia a avut loc chiar în noaptea de 14–15 decembrie 1467, aceasta încheindu-se cu victoria deplină a lui Ștefan cel Mare, Matei Corvin, fiind rănit, a fost transportat rapid către Ungaria.

Între altele, este de notat faptul că, după evenimentul menționat, Ștefan a primit de la *Matia* 67 de sate din Transilvania, dintre care 60 în zona Cluj-Dej-Năsăud și șapte în zona Cetatea de Baltă, în acea vreme fiind ridicată biserica de piatră de la Vad, în cazul localității Feleac dând doar dispoziție pentru ferecarea cu aur a unui Tetravanghel (de aici Episcopia Vadului, Feleacului și Clujului).

2.2. Perioada 1526–1918

Prima parte a secolului al XVI-lea a corespuns cu creșterea evidentă a puterii Imperiului Otoman, care și-a întins, în urma **Bătăliei de la Moháci**, din anul 1526, stăpânirea în Peninsula Balcanică și apoi mai spre nord, pe teritoriul Ungariei, unde s-au format *pașalâcurile* **Buda** și **Timișoara**, în anii 1541 și 1542, iar în 1660 a fost constituit și **Pașalâcul de Oradea**. De subliniat faptul că Transilvania a avut, în intervalul de după Bătălia de la Moháci (1526) și până la anul 1686, statutul de **Principat autonom sub suzeranitate otomană**.

Ulterior, puterea otomană s-a redus în mod treptat, motiv care a condus la intrarea armatei austriece pe teritoriul *Transilvaniei*, în anul 1686, cedarea către Imperiul Habsburgic a acestei provincii Geografico-Istorice și a *Ungariei* fiind statuată, în anul 1699, prin *Tratatul de la Karlowitz*, după care *Banatul* este încorporat în Imperiul Habsburgic abia în anul 1718, în urma *Tratatului* dintre otomani și austrieci, care a avut loc la *Passarowitz*. Această situație s-a menținut până în anul 1867 (excepție perioada ocupației ungare din anii 1848–1849), când s-a format **Imperiul Austro-Ungar**, viața căruia a durat doar 51 ani, dezmembrarea având loc în anul 1918, la încheierea Primului Război Mondial, evenimentul principal constând în unirea *Transilvaniei*, *Banatului*, *Crișanei* și *Maramureșului* cu România.

3. Situația actuală

După succinta prezentare a cadrului de evoluție geografico-istorică a teritoriului ce este în legătură cu tema abordată, apare posibilitatea de evidențiere a pașilor următori, respectiv a situației actuale a *etniei secuilor* în spațiul în care au fost fixați de către Regalitatea maghiară la sosirea lor în partea sud-estică și estică a *Transilvaniei*, iar apoi a *etniei maghiare* care este prezentă în România.

3.1. Problema secuilor

Așa cum s-a menționat anterior, **secuii** au stat întotdeauna alături de maghiari, în locurile în care au fost fixați, locurile finale fiind în jumătatea nordică a Depresiunii Brașov și în cele două depresiuni din nordul acesteia, respectiv Ciuc (pe Oltul Superior) și Giurgeu (pe Mureșul Superior), cu deosebire în ultimele două condițiile mediului geografic fiind dintre cele mai vitrege sub toate aspectele (orografic acestea caracterizându-se prin îngustime deosebită, deci cu teren agricol nesemnificativ, temperaturi reduse, relativă izolare teritorială etc.), în această situație având mereu gândul de a se deplasa către Depresiunea Transilvaniei.

Cu toate acestea, secuii au continuat să locuiască în teritoriul în care au fost așezați încă de la început, sub aspect fizic ei fiind prezenți și astăzi în același spațiu, dar timpul foarte îndelungat și o strânsă relație cu cei care i-au așezat în avangardă și la păzirea granițelor, au condus la **asimilarea lor totală**.

Urmare a faptului subliniat, la recensământul din 1992 au fost înregistrați 817 secui (tabelul 1), apoi în 2002 un număr de 532, care au fost incluși la maghiari, iar în 2011 această etnie n-a mai fost evidențiată în recensământ.

Cât privește repartitia secuilor, din anul 1992, la nivelul județelor, se constată că un număr de 17 din cele 41 ale României, la care se alătură și municipiul București, se înscriu în categoria de **peste 5 persoane**, în cadrul acestora evidențiindu-se următoarele unități administrativ-teritoriale: Mureș (138 secui), București (73), Harghita (68), Timiș (68), Brașov (67), Arad (65), Bihor (58), Hunedoara (57), Cluj (51), Covasna (38), Satu Mare (35), Sibiu (19), Caraș-Severin (19) etc. Valori de **1–5 persoane** s-au înregistrat în 16 județe ale României, cea mai ridicată fiind de 5 secui, în Bistrița-Năsăud, apoi de câte 4 în Alba, Buzău și Olt și 3 în Sălaj etc., în celelalte 9 județe etnia secuilor nefiind prezentă (tabelul 1).

Având în vedere faptul remarcat, în legătură cu situația etniei secuilor pe teritoriul României, pentru ca problema cererilor constante de autonomie de către etnia maghiară, aceasta mai cu seamă a unor „reprezentanți” ai vecinilor din vest, aducem la vedere, în cele ce urmează, modalitatea de prezență a acesteia în țara noastră.

Tabelul nr. 1 – *Frecvența populației secuiești din România, pe județe, la recensământul din anul 1992*

Nr. crt.	Județe	Populație totală	Nr. secuii	%	Nr. crt.	Județe	Populație totală	Nr. secuii	%
1	Alba	413919	4	0,00	22	Harghita	348335	68	0,02
2	Argeș	681206	1	0,00	23	M. București	2354510	73	0,00
3	Arad	487617	65	0,01	24	Ifov	286968	2	0,00
4	Bacău	737512	8	0,00	25	Ialomița	306145	1	0,00
5	Bihor	638863	58	0,01	26	Iași	8113 42	2	0,00
6	B-Năsăud	326820	5	0,00	27	Mehedinți	332673	0	0,00
7	Beia	392031	1	0,00	28	Maramureș	540099	7	0,00
8	Botoșani	461305	0	0,00	29	Mureș	610053	138	0,02
9	Bragov	643261	67	0,01	30	Neamț	578420	2	0,00
10	Buzău	516961	4	0,00	31	Olt	523291	4	0,00
11	Cluj	736301	51	0,01	32	Prahova	874349	6	0,00
12	Călărași	338804	1	0,00	33	Sibiu	452873	19	0,00
13	C-Severin	376347	19	0,01	34	Silaj	266797	3	0,00
14	Constanța	748769	6	0,00	35	Satu Mare	400789	35	0,01
15	Covasna	233256	38	0,02	36	Suceava	701830	0	0,00
6	Dâmbovița	562041	1	0,00	37	Tulcea	270997	0	0,00
17	Dolj	762142	0	0,00	38	Timiș	700033	68	0,01
18	Gorj	401021	0	0,00	30	Teleorman	483840	1	0,00
19	Galați	641011	1	0,00	40	Vaslui	461374	1	0,00
20	Giurgiu	313352	0	0,00	41	Vâlcea	438388	0	0,00
21	Hunedoara	547950	57	0,01	42	Vrancea	393408	0	0,00
						Total	22810035	817	0,00

B-Năsăud = Bistrița-Năsăud; C-Severin = Caraș-Severin

3. 2. Prezența etniei maghiare în România, la Recensământul din anul 2011

Înainte de a proceda la analiza menționată, notăm, pentru o succintă viziune asupra acestei probleme, evoluția numărului de locuitori ai etniei române și a celei maghiare, din anii 1992, 2002 și 2011 (tabel 2), în legătură cu aceasta constatându-se faptul că populația totală a României s-a redus de la aproape 23 mil. în 1992 la 20 mil. în 2011, corespunzător cu aceasta descrescând și valoarea relativă, în anii avuți în vedere fiind de 88,47% și 83,46%, iar în cazul etniei maghiare fiind de 1,6 mil. și 7,12% în 1992, apoi de 1,2mil. și 6,10% în 2011.

Tabelul nr. 2 – Frecvența populației românești și maghiare, în anii 1992, 2002 și 2011

An	Populație totală	Români	%	Maghiari	%
1992	22.810.035	20.408.542	89,47	1.624.959	7,12
2002	21.680.974	19.399.597	89,48	1.431.807	6,60
2011	20.121.641	16.792.878	83,46	1.227.623	6,10

Urmărirea repartiției teritoriale a etniei maghiare pe cuprinsul României, înregistrată la Recensământul din anul 2011, pune în evidență, la nivelul județelor, două dintre caracteristicile cele mai relevante (tabelul 3 și fig. 1):

– dispunerea în lungul unui **coridor** orientat pe direcția nord-vest – sud-est, format din județele Satu Mare, Bihor, Sălaj, Cluj, Mureș, Harghita și Covasna, în care frecvența acestei etnii înregistrează valorile procentuale cele mai ridicate, începând de la 32.69% în Satu Mare, apoi 24,02% în Bihor, 22,36% în Sălaj și 14,99% în Cluj, după care în ultimele trei județe valorile relative sunt cele mai ridicate, respectiv 36,46% în Mureș, 82,90% în Harghita și 71,59% în Covasna³;

Tabelul nr. 3 – Frecvența populației române și maghiare în județe din Maramureș, Crișana, Transilvania, Moldova, Muntenia și Banat, la recensământul din anul 2011

Nr. crt.	Județe	Prescurtare județe	Populație totală	Români	%	Maghiari	%
1	Satu Mare	SM	344360	188155	54,64	112580	32,69
2	Bihor	BH	575398	366245	63,65	138217	24,02
3	Sălaj	SJ	224384	148396	66,13	50177	22,36
4	Cluj	CJ	691106	520885	75,37	103591	14,99
5	Mureș	MS	550846	227372	50,35	200858	36,46
6	Harghita	HR	310867	39196	12,61	257707	82,90
7	Covasna	CV	210177	45021	21,42	150468	71,59
1	Maramureș	MM	478659	374488	78,24	32618	6,81
2	Bistrița-Năsăud	BN	286225	247627	86,51	14350	5,01
3	Suceava	SV	634810	583358	92,68	183	0,03
4	Neamț	NT	470766	439834	93,43	98	0,02
5	Bacău	BC	616168	558507	90,64	4028	0,68
6	Vrancea	VN	340310	308390	90,62	68	0,02
7	Buzău	BZ	451069	409316	90,74	81	0,02
8	Brașov	BV	549217	453325	82,54	39661	7,22
9	Sibiu	SB	397322	338505	85,20	10893	2,74
10	Alba	AB	342376	291850	85,24	14849	4,34
11	Arad	AR	430629	340970	79,11	36568	8,49

– coridorul menționat este înconjurat, pe trei dintre laturile sale, de un **inel** format din 11 județe, respectiv Maramureș, Bistrița-Năsăud, Suceava, Neamț, Bacău, Vrancea, Buzău, Brașov, Sibiu, Alba și Arad, în

³ În legătură cu exprimarea frecvenței numărului de locuitori în valorii relative (procente), este necesar să fie menționată și valoarea absolută, deoarece nu este același lucru, spre exemplu, dacă avem în vedere județul Cluj, cu 691106 persoane sau județul Covasna, cu doar 210177 locuitori.

care frecvența etniei maghiare este condiționată, pe de o parte, de poziția geografică a acestora, în raport de apropierea locului de origine a etniei analizate, în această situație încadrându-se județele de la extremitățile inelului, respectiv Maramureș (6,81% maghiari) și Arad (8,49%), iar pe de altă parte de vecinătatea cu situația caracteristică județelor Mureș, Covasna și Harghita, într-o astfel de condiție înscriindu-se județul Bistrița-Năsăud (5,01% maghiari) și județul Brașov (7,22% maghiari). Desigur, în modul cel mai firesc, județele din Moldova, cu excepția județului Bacău (0,68% maghiari), dispun de valori relative mai reduse de 0,04%, în această categorie încadrându-se Suceava, Neamț, Vrancea și Buzău (tabelul și fig. 1).

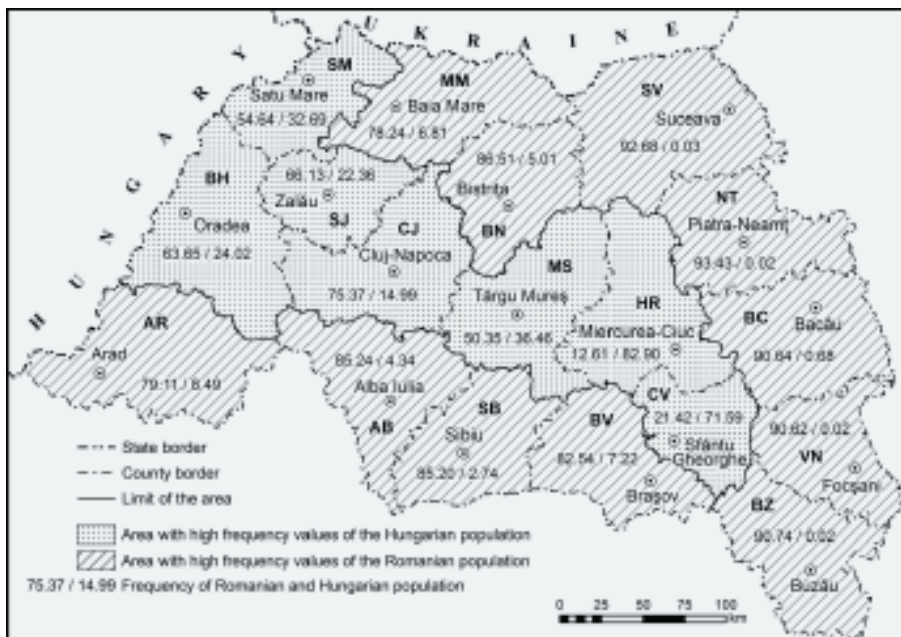

Fig. nr. 1 – Frecvența populației românești și maghiare în județe din Maramureș, Crișana, Transilvania, Moldova, Muntenia și Banat, la recensământul din anul 2011 (tabelul 3).

În cadrul coridorului și inelului menționate (fig. 1), cu orientarea nord-vest – sud-est, urmare a unei orografii accesibile (parte din Dealurile Crasnei, la nordul Munților Meseș, precum și Depresiunea Almaș-Agrij), se înscrie ceea ce este definită ca **Poarta Sălajului**, aceasta reprezentând spațiul prin care maghiarii au reușit să pătrundă în Transilvania, urmărind traseul din lungul văilor Barcău și Crasna, respectiv pe la Marca, Ip, Camăr,

Nușfalău, Boghiș, Măeriște, Carastelec, **Șimleu Silvaniei**, Pericei, Vârșolț, Crasna, Horoatu Crasnei, Meseșenii de Jos, Sărmășag, Șamșud, Coșeiu, Bocșa, Hereclean, Crișeni, **Zalău**, **Cehu Silvaniei**, Sălățiș, Dobrin, Benesat, **Jibou**, Cuzăplac, Almașu și Fildu de Jos. Urmărirea frecvenței etniei maghiare din cele patru orașe și 24 de comune, poziționate în Poarta Sălajului și în vecinătatea acesteia, evidențiază faptul că opt dintre acestea se înscriu în ecartul de **sub 25%** (Marca, Măeriște, **Șimleu Silvaniei**, Horoatu Crasnei, **Zalău**, **Jibou**, Cuzăplac, și Fildu de Jos), alte șapte în cel de **25–50%** (Ip, Bocșa, Crișeni, **Cehu Silvaniei**, Benesat, Almașu și Meseșenii de Jos), apoi frecvența este de **50–75%** în nouă comune (Nușfalău, Boghiș, Pericei, Vârșolț, Crasna, Sărmășag, Coșeiu, Hereclean și Sălățiș) și de **peste 75%** în doar patru comune (Camăr, Carastelec, Șamșud, și Dobrin) (tabelul 4 și fig. 2).

Tabelul nr. 4 – Localități din Poarta Sălajului (județul Sălaj), cu frecvența populației românești și maghiare (la aceasta din urmă de peste 10%), la recensământul din anul 2011

Nr. crt.	Comune și orașe	Menționare documentară	Populație totală	Români	%	Maghiari	%
1	Marca	1314	2542	1925	75,73	350	13,77
2	Ip	1208	3648	1348	36,95	1716	47,04
3	Camăr	1349	1741	107	6,15	1509	86,67
4	Nușfalău	1213	3600	442	12,28	2494	69,28
5	Boghiș	1214	1858	129	6,94	1282	69,00
6	Măeriște	1351	3081	2541	82,47	323	10,48
7	Carastelec	1241	1089	67	6,15	964	88,52
8	Șimleu Silvaniei	1251	14436	8730	60,47	3000	20,78
9	Pericei	1259	3768	1314	34,87	2129	56,50
10	Vârșolț	1341	2209	616	27,89	1458	66,00
11	Crasna	1213	6485	1602	24,70	4103	63,27
12	Horoatu Crasnei	1213	2485	1856	74,69	339	13,64
13	Meseșenii de Jos	1341	3117	1929	61,89	954	30,61
14	Sărmășag	1355	6092	870	14,28	4568	74,98
15	Șamșud	1349	1723	27	1,57	1580	91,70
16	Coșeiu	1299	1198	533	46,16	611	51,00
17	Bocșa	1349	3206	1572	49,03	1284	40,05
18	Hereclean	1415	3575	1315	36,78	2084	58,29
19	Crișeni	1387	2641	1731	65,54	754	28,55
20	Zalău	1220	56202	42967	76,45	8662	15,41
21	Cehu Silvaniei	1405	7214	3136	43,47	3564	49,40
22	Sălățiș	1329	2913	1253	43,01	1601	54,96
23	Dobrin	1423	1660	292	17,59	1295	78,01
24	Benesat	1475	1536	1089	71,55	423	27,54
25	Jibou	1219	10407	8210	78,89	1192	11,45
26	Cuzăplac	1219	1864	1346	72,21	325	17,44
27	Almașu	1239	2237	1233	55,12	725	32,41
28	Fildu de Jos	1249	1441	782	54,27	299	20,75

Desigur, în modul cel mai firesc, maghiarii ajunși în Poarta Sălajului, care a constituit spațiul cel mai potrivit pentru a pătrunde în partea centrală a țării noastre, și-au continuat drumul către est, prin Podișul Someșan, în timp așezându-se, într-un anumit număr, în zonele Cluj, Dej, Huedin, Turda etc., după care, deplasându-se mai departe, au ajuns să cucerească întregul teritoriu al Transilvaniei.

Fig. nr. 2 – Localități din Poarta Sălajului (județul Sălaj) și Depresiunea Almaș-Agrij, cu frecvența populației românești și maghiare (la aceasta din urmă de peste 10%), la recensământul din anul 2011.

Ca un fapt ce se deprinde, cu deosebită claritate, în legătură cu așezarea maghiarilor în teritoriul Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului, se constată, fără nici un echivoc, că aceștia au evitat spațiile montane, exemplele în această privință fiind dintre cele mai numeroase.

Pentru exemplificare, este adusă la vedere situația de pe Crișul Repede, cu continuare pe Căpuș, Someșul Mic și Nadăș, generalizat în sectorul

Oradea – Cluj-Napoca, unde prezența etniei maghiare pune în evidență trei sectoare (tabelul 5 și fig. 3):

– sectorul Oradea-Vadu Crișului, corespunzător Culoarului Crișului Repede, unde frecvența etniei maghiare, în cele 12 de localități, înregistrează valori relative de la 23,07% la Oradea și 0,33% la Aușeu (partea estică a Culoarului);

Tabelul nr. 5 – Frecvența populației românești și maghiare, pe traseul Oradea – Cluj-Napoca, la recensământul din anul 2011⁴

Nr. crt.	Comune și orașe	Menționare documentare	Populație totală	Români	%	Maghiari	%
1	Oradea	1113	196367	132718	67,59	45305	23,07
2	Oșorhei	1351	6332	4188	64,12	1162	17,79
3	Ineu	1214	4399	2516	57,19	414	9,41
4	Săcădat	1256	1910	1622	84,92	22	1,15
5	Tiloașd	1256	6968	4556	65,38	1409	20,22
6	Lugăzu de Jos	1291-1294	3580	1528	42,68	1024	28,60
7	Țețchea	1256	3141	2021	64,34	277	8,82
8	Aleșd	1291-1294	10066	6134	60,94	1559	15,49
9	Aușeu	1406	3033	2545	83,91	10	0,33
10	Măgești	1508	2717	2396	88,19	120	4,42
11	Vadu Crișului	1259	4009	2733	68,67	751	18,73
12	Borod	1291-1294	3843	3093	80,48	237	6,17
13	Șuncuieș	1256-1264	3259	2847	87,36	68	2,09
14	Beața	1435	5158	4782	92,71	30	0,58
15	Bulz	1406	2104	1990	94,58	7	0,33
16	Negrău	1406	2321	2125	91,56	11	0,47
17	Cincea	1384	1647	1488	90,35	5	0,30
17	Poieni	1500	4842	4445	91,80	27	0,56
16	Huedin	1332	9348	5282	56,50	2598	27,79
17	Izvoru Crișului	1276	1632	324	19,85	1290	79,04
18	Săcuieu	1461	1466	1238	84,45	2	0,14
19	Săncraiu	1337	1633	332	20,33	1281	78,44
20	Mărguș	1408	1484	1430	96,36	6	0,40
21	Calăpala	1408	2243	1742	77,66	244	10,88
22	Mănăstireni	1332	1481	1192	80,49	157	10,60
23	Căpâna Mare	1282	3295	1828	55,48	1228	37,27
24	Gilău	1246	8300	6586	79,35	722	8,70
25	Florești	1272	22813	17154	75,19	3276	14,36
26	Aghireșu	1263	7116	3694	51,91	2615	36,75
27	Gârbova	1487	2440	1190	48,77	1082	44,34
28	Baciu	1263	10317	6348	61,53	2994	29,02
29	Cluj-Napoca	1183	324576	245737	75,71	49565	15,27
30	Almașu	1239	2237	1233	55,12	725	32,41
31	Fildu de Jos	1249	1441	782	54,27	299	20,75

⁴ Localitățile din sectorul Oradea-Vadu Crișului pot fi identificate în Berindei I. O., Pop P. Gr., 1972, harta color de la sfârșitul lucrării, iar cele din sectorul Huedin – Cluj-Napoca în Pop P. Gr., 2007, harta color de la sfârșitul lucrării.

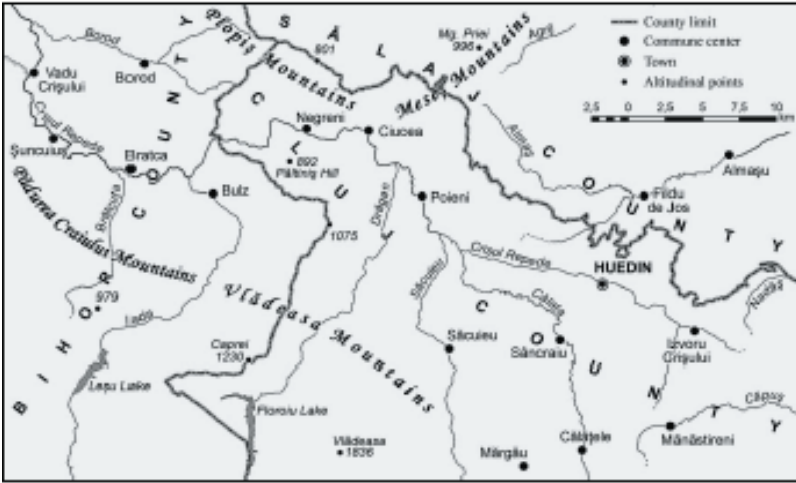

Fig. nr. 3 – Frecvența populației românești și maghiare, pe traseul Oradea – Cluj-Napoca, în sectorul Vadu Crișului-Izvoru Crișului, la recensământul din anul 2011.

– sectorul Defileului Crișului Repede, de la Vadu Crișului până la Poieni, în care sunt prezente șase localități, înregistrează frecvența cea mai ridicată a etniei analizate de 2,09% la Șuncuiuș și cea mai redusă, de 0,30% la Ciucea;

– sectorul Poieni – Cluj-Napoca, dispus în bazinul superior al Crișului Repede și pe văile Căpuș și Nadăș, este reprezentat de două localități urbane (Huedin și Cluj-Napoca) și 12 comune, ponderea etniei maghiare fiind de 27,79% la Huedin și 15,27% la Cluj-Napoca. În ceea ce privește comunele, frecvența cea mai ridicată a maghiarilor este înregistrată la Izvoru Crișului (79,04%), Sâncraiu (78,44%), Căpușu Mare (37,27%) (partea centrală a Depresiunii Huedin), Gârbău (44,34%), Aghireșu (36,75%), Baci (29,02%) (Valea Nadășului) etc., iar valorile cele mai reduse sunt la Șuncuiuș (0,30%), Săcuieu (0,14%) și (Mărgău (0,40%), situația acestora din urmă fiind o consecință a apropierii de spațiul montan al Masivului Vlădeasa.

În legătură cu poziționarea așezărilor de pe traseul Oradea – Cluj-Napoca, se înregistrează diferențieri de apariție documentară. Astfel, cele cu orografie mai puțin acceptabilă sunt menționate în secolul al XV-lea, între acestea înscriindu-se: Aușeu (1406), Bratca (1435), Bulz (1406), Negreni (1406), Săcuieu (1461), Mărgău (1408), Călățele (1408) etc., sau chiar în secolul al XVI-lea, în cazul localității Măgești (1508). Înscrierea în documentele vremii este evident mai bogată în secolul al

XIII-lea, în condiții de mediu geografic simțitor mai potrivit, pe aliniamentul menționat remarcându-se așezările: Ineu (1214), Săcădat (1256), Tileagd (1256), Lugașu de Jos (1291–1294), Țețchea (1256), Aleșd (1256), Vadu Crișului (1259), Izvoru Crișului (1276), Căpușu Mare (1282), Gilău (1286), Florești (1272), Aghireșu (1263), Baci (1263)⁵, Almașu (1239) și Fildu de Jos (1249).

Tabelul nr. 6 – Câteva caracteristici geografice pentru 14 localități din zona Munților Gilău, la Recensământul din anul 1992⁶

Nr. crt.	Localitate	Menț. doc.	Total locuitori	Români	%	Maghiari	%
1	Dealul Botii	1954	62	62	100,00	0	0
2	Giurcuța de Sus	1954	215	215	100,00	0	0
3	Bălcești	1909	160	160	100,00	0	0
4	Beliș	1913	600	600	100,00	0	0
5	Dealul Negru	1954	506	506	100,00	0	0
6	Rișca	1909	1233	1233	100,00	0	0
7	Mărcești	1956	322	321	99,95	1	0,05
8	Dealul Mare	1954	419	419	100,00	0	0
9	Dângău Mare	1805	382	382	100,00	0	0
10	Dângău Mic	1909	327	327	100,00	0	0
11	Lăpuștești	1850	135	135	100,00	0	0
12	Mărișel	1854	1951	1950	99,95	1	0,05
13	Măguri-Răcătău	1956	889	889	100,00	0	0
14	Măguri	1805	1033	1033	100,00	0	0

Menț. doc. = Menționare documentară.

Pentru a pune în evidență, într-un mod și mai clar, faptul că maghiarii au evitat spațiul montan în aproape toate cazurile, exemplificăm situația prin datele din tabelul 6 și fig. 4, unde doar două dintre cele 14 localități aveau câte un maghiar, la Recensământul din anul 1992, respectiv Mărcești și Mărișel. Cu privire la situația redată, o anumită semnificație o are și momentul de menționare documentară a celor 14 localități, în ordinea perioadei acestui eveniment situația prezentându-se astfel: Măguri și Dângău Mare (1805), Lăpuștești (1850), Mărișel (1854), Bălcești, Rișca, Dângău Mic (1909), Beliș (1913), Dealul Botii, Giurcuța de Sus, Dealul Negru și Dealul Mare (1954), Mărcești și Măguri-Răcătău (1956).

⁵ Penultimele două pe Valea Nadășului, iar ultimele două pe Valea Almașului.

⁶ S-a procedat la utilizarea informației din anul 1992 deoarece la recensămintele din anii 2002 și 2011 nu s-a dispus de datele corespunzătoare la nivel de sat.

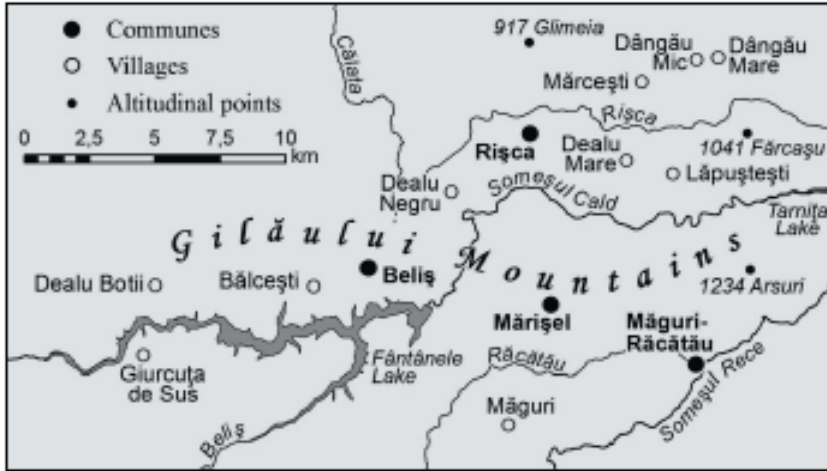

Fig. nr. 4 – Localități din Munții Gilăului în care etnia maghiară era reprezentată, în anul 1992, doar prin două persoane (tabelul 6).

4. Concluzii

Studiul de față are în vedere punerea la îndemâna unor „reprezentanți”, care solicită mereu autonomie pentru etnia maghiară din România, a realităților cu privire la situația existentă în această privință, fapt care se desprinde cu deosebită claritate din modalitatea de tratare a acestei probleme.

Mai întâi, este de subliniat faptul că la ultimul recensământ (2011) populația secuilor n-a mai fost identificată, fiind asimilată în totalitate de către maghiari, s-a procedat la analiza elementelor de specificitate a etniei maghiare, în legătură cu care sunt de menționat următoarele:

– urmărirea poziției de așezare a populației maghiare pe teritoriul României pune în evidență, mai întâi, un **coridor**, pe direcția nord-vest – sud-est, foarte clar exprimat prin șapte dintre județele țării, respectiv Satu Mare, Bihor, Sălaj, Cluj, Mureș, Harghita și Covasna (tabelul 3, fig. 1), în care este prezentă 5,04% (1013594 maghiari) din frecvența de 6,10% înregistrată la nivelul României (20121641 locuitori), primelor patru județe revenindu-le 2,01% (404561 maghiari), iar ultimelor trei de 3,03% (609033 maghiari);- coridorul menționat este înconjurat de un **inel**, constituit din 11 județe, respectiv Maramureș, Bistrița-Năsăud, Suceava, Neamț, Bacău, Vrancea, Buzău, Brașov, Sibiu, Alba și Arad, în care sunt doar 0,76% (153397 maghiari) din cei 6,10% ai României;

– în celelalte 23 de județe și municipiul București, frecvența populației maghiare este și mai redusă, aceasta deținând numai 0,30% (60632 locuitori) din cea a statului român.

Planurile și dorințele de autonomie a etniei analizate, aduse la suprafață cu deosebire de către anumite „personalități” ale vecinilor din vest și în mai redusă măsură de către ai noștri, cu sublinierea că populația de rând, respectiv minoritarii, vecuiesc în condiții de normalitate cu locuitorii țării noastre, au în vedere ultimele trei județe din coridor: Mureș, Harghita și Covasna, cu doar 3,03% (606033 maghiari) la nivel național, nu dețin nicio justificare pentru formarea unui ținut maghiar în **Inima României**.

Bibliografie:

- [1] Berindei, I. O., Pop, Gr. (1972), *Județele Patriei, Județul Bihor*, Edit. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1972.
- [2] Cocean, P., Niță, A., Dombay, Șt. (2013), *Județele României, Județul Harghita*, Edit. Academiei Române, București.
- [3] Coordonatori: Pop, Ioan-Aurel, Năgler, Thomas, Autori: Bărbulescu, Mihai; Pop Gr. P., Dörner, Anton, E., Pop Ioan-Aurel, Glodariu Ioan, Rotea Mihai, Năgler Thomas, Vasiliev Valentin (2003), *Istoria Transilvaniei, vol I (până la 1541)*, Institutul Cultural Român, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2003.
- [4] Horedt, Kurt (1958), *Contribuții la Istoria Transilvaniei în secolele IV–XIII*, București, p. 117–123 (vezi Thomas Năgler, *Istoria Transilvaniei, vol. I*, 2003, p. 212–225).
- [5] Năgler, Th. (1992), *Așezarea sașilor în Transilvania*, ediția a II-a, Edit. Kriterion, București.
- [6] Niță, A., Roșian Gh. (2012), *Some Aspects Regarding the Territorial Evolution of Odorheiu Secuiesc Town*, Geographia Napocensis, VI, 1, Cluj-Napoca.
- [7] Niță, A. (2006), *Modificări în structura etnică a populației Depresiunii Brașov, în ultimul secol și jumătate*, Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Geographia, LI, 1, Cluj-Napoca.
- [8] Opreanu, S. (1929), *Ținutul Săcuilor. Contribuțiuni de Geografie Umană și de Etnografie*, Lucrările Institutului de Geografie al Universității din Cluj, vol. III. 1926–1929, p. 39–208 și 9 p. de fotografii, Cluj, Institutul de Geografie, Tiparul „Ardealul”, 1929.
- [9] Pop, Ioan-Aurel (2011), *Din mâinile valahilor schismatici, Rumâniei și puterea în Regatul Ungariei medievale (secolele XIII–XIV)*, Editura Litera, București.

- [10] Pop, P. Gr. (1972), *România. Geografie Economică, Partea I-a*, 427 p., Structura națională a populației, p. 71–77, Institutul Pedagogic Oradea, Facultatea de Istorie-Geografie, Oradea, 1972.
- [11] Pop, Gr. (1991), *The National Structure of Romania's Population*, Studia UBB, Anul XXXVI, Geographia, 2, Cluj-Napoca, p. 3–15, 13 p. Lucrarea este publicată și în *Românul Liber*, London (în limba română), în aprilie, 1993, p. 16–17 (partea I-a) și mai, 1993, p. 16–17 (partea a II-a).
- [12] Pop, Gr. (1993), *Ancestry of the Population in the United States (1990 Census)*, Studia Geographia, 2, Cluj-Napoca.
- [13] Pop, P. Gr. (2004), *Structura etnică a României, în anul 2002*, Revista Română de Geografie Politică, Anul VI, nr. 1–2, p. 17–34, Edit. Universității din Oradea.
- [14] Pop, P. Gr. (2005), *România Dealurile de Vest și Câmpia de Vest*, Edit. Universității din Oradea, 2005.
- [15] Pop, Gr. (2005), *Cadrul natural, populația și dezvoltarea așezărilor*, p. 22–39 (20 pagini), p. 42–43 (2 pagini, Harta generală), p. 49–73 (25 pagini), p. 345–352, Summary, Geographia, 8 pagini (Total = 55 pagini, format A 4), în *Mănăstireni și Mănăsturu Românesc. Satul sufletului meu*, Edit. Studia, Cluj-Napoca.
- [16] Pop, P. Gr. (2007), *Județele României, Județul Cluj*, Edit. Academiei Române, București, 2007.
- [17] Pop, P. Gr., Rusu R. (2014), *The National Structure of the Romanian Population at the 20th of October 2011 Census*, Studia UBB, Geographia, volume 59 (LIX) 2014 aprilie 1.
- [18] Sălăgean T. (2006), *Țara lui Gelou, Contribuții de Istoria Transilvaniei de Nord în secolele IX–XI*, p. 5–26), Edit. Argonaut, 2006, Cluj-Napoca.
- [19] Suciu, C. (1967), *Dicționar Istoric al Localităților din Transilvania*, Vol. I. A – N, Edit. Academiei Socialiste România, București, 1967.
- [20] Suciu, C. (1968), *Dicționar Istoric al Localităților din Transilvania*, Vol. II. O – YZ, Edit. Academiei Socialiste România, București, 1968.